

nih krmil, ki smo jih sicer v veliki meri dobavljali iz inozemstva. Zaloge sena se morajo v večji meri kakor v miru porabljati za prehrano vojaških konjev. Oves rabi vojaška oblast za armadne svrhe, ječmen polagati živalim je omejeno, oziroma prepovedano. Otrobi se smejo polagati le v malih, nezadostnih množinah, koruza je kot krmilo izključena, krompir, repo se rabi za prehrano prebivalstva. Da v tem položaju nazaduje produkcija mleka, je razumljivo. Državna oblast bo ravno v slednjem oziru morala uvesti strogo organizacijo uporabe mleka, in priložno — ako vojna traja še naprej — brezdvomno do mlečnih kart, kakor imamo krušne karte. — Kar velja glede govede, velja v isti meri glede svinjereje. — Meso se je podražilo, mast je dobila ceno, o kateri bi se nam v mirnih časih ne sanjalo. Tudi uporabo masti bo državna oblast morala regulirati, ako hoče preprečiti za konzumenta naravnost neznošno draginjo. — Za čas po vojni so naloge živinoreje očitne: Skrbeti je že sedaj za plemeno živino. Zato je država omejila klanje telet in krav. Skrbeti bo za nabavo živine in kolikor najbolj številno rejo po vojni. Podpirati se bo moralo živinorejce, da četudi brez trenutnega dobička in celo proti povrnitvi škode izreajo plemeno živino. — Tudi temu namenu se bodo morale posvetiti naše kreditne zadrage, v tem oziru namreč, da bodo pomagale kmetovalcem, nabaviti si plemeno živino in klajo. — Manjkajoče število živine se mora nadomestiti v kolikor možno kratki dobi. Da to brez kredita ne pojde, je jasno. In kredit v te svrhe morejo dati našemu kmetovalcu le njegovi lastni domači zavodi, naše kreditne zadrage.

Da velja to, kar smo poudarjali glede govedoreje in svinjereje, tudi glede naše konjereje in drobnice, ni treba posebe poudarjati. Znano je, da se je število konj zaradi vojne jako zmanjšalo, in kar bo mogla vojaška oblast po končani vojni od konjev oddati poljedelcem, bo počelo nadomestilo za ono število konjev, ki jih je vojaška oblast pred vojno v vojne svrhe odvzela.

Vobče je pomisliti, da so kmetovalci izskupičke za živino, ki so jo med vojno prodali, porabili za druge namene — za nabavo manjkajočih živil, za plačilo obresti od vknjiženih in nevknjiženih dolgov, za odplačilo dolgov in za druge namene. Razmeroma malo tega denarja se je naložilo pri harnilnicah in posojilnicah za gospodarske svrhe po vojni. Zato bo potreba kredita po vojni tem večja.

Nabava novega inventarja.

Pa tudi mrtvi inventar bo treba po vojni nadomestiti. Veliko število rekviriranih vozov, sani in drugih gospodarskih potrebščin bo treba po vojni nadomestiti z novimi.

Za vse te in druge gospodarske svrhe morajo naše kreditne zadrage že sedaj poskrbeti sredstva.

Bavili smo se dosedaj z nalogami, ki njih važnost uvidi vsakdo brez posebnega poudarka.

Delo za prenovitev kmetij.

Manj morebiti pomislimo na potrebe, ki jih prinese mir po vojni glede kmetijskih poslopij, pozidanja kmetijskih domov in popolne obnove kmetij v onih krajih, kjer so se vršile bitke ali samo vojne operacije. Tudi del našega ozemlja je zaradi vojne neposredno prizadet. Porušene so hiše, porušena gospodarska poslopja, opustošene njive in uničeni travniki in vinarji. — V tem pogledu pripade najvažnejša naloga državnih oblasti sami. Ne dvomimo na tem, nasprotno smo uverjeni, da bo priskočila država s svojimi sredstvi ravno onim na pomoč, ki so v tej vojni izgubili v posestvih, hišah, poljih in vinarjih svoje mnogokrat edino imetje. — Pa bodimo si že danes na jasnem, da samo z državno pomočjo brez samopomoči ran, prizadetih od vojnih dogodkov, ne bo mogoče zaceliti. Treba bo posebno pomoči lastnih kreditnih zavodov, ki se morajo na to pomožno akcijo že danes izdatno pripraviti. — Je to v lastnem interesu kreditnih zavodov samih. Na zemljiščih, ki so neposredno trpela zaradi vojnih dogodkov, je vknjiženih mnogo hipotek na prvem, drugem in daljnem mestu. Te hipoteke dobijo le takrat zopet svojo popolno vrednost, ako bo dana dolžnikom možnost, postaviti zemljišča v prejšnje stanje. Iz lastne moči tega lastnikom, to se pravi dolžnikom, ne bo mogoče storiti. Zato se bo moralo dobiti pota, da bodo kreditni zavodi brez posebne nove nevarnosti izgube mogli dati tem dolžnikom novih kreditov. Ali pojde to — kakor nekateri predlagajo — z jamstvom države ali dežele ali sploh javnih korporacij, ali pa običajnim, sedaj navadnim potom, ali pa

bo treba oba načina pomoči upoštevati ali pa kako tretjo pot ubrati, tega danes jasno ni mogoče povedati. Gotovo je le to, da se naši kreditni zavodi ne bodo smeli in ne bodo mogli izključiti pri sodelovanju za prenovu kmetij v onih krajih, kjer so divjale furije brezprimerno krute svetovne vojne.

Obramba našega kmetijskega stanu.

Kot najvažnejšo nalogo naših kreditnih zavodov pa smatram stremenje, ohraniti rodno grudo domačemu kmetijskemu stanu. V okviru tega članka hočem na kratko ponoviti: Gotovo je, da bo pred koncem in po koncu vojne mnogo kmetij v takem položaju, da bo prodaja iz proste roke ali po izvršbi neizogibna. — Spekulacija s kmetijami in razkosanjem kmetij je preprečila sicer tudi za čas po vojni cesarska odredba od 9. avgusta 1915.

Pa gre za to, da bi ne prišle cele kmetije v roke tujcem. V tem pogledu so drugi narodi deloma že uvedli potrebne korake. Pri nas se bo moralo storiti v tem pogledu morebiti več, kakor drugje. Naše delo bo na tem polju mnogo težavnije, ker ne razpolagamo s tolikimi sredstvi. — To nas pa ne sme oplašiti. S skupnimi močmi se bo tudi pri nas dalo doseči uspehe. Treba trdne volje in dovolj požrtvovalnosti. — Pota za doseg smotra so različna. Že v času pred vojno se je od mnogih celo malih kreditnih zavodov (rajfajzovk) nakupovalo tuintam kmetije, ki so jih potem ti zavodi brez dobička proti vrnitvi stroškov izročili pridnim in podjetnim članom ter na ta način rešili kmetije pred razkosanjem in jih spravili v roke domačinom. Isto se bo dalo tudi v času po vojni v mnogih slučajih izvesti. Seveda je treba posebno manjšim zavodom pri tem delu mnogo opreznosti. Zavodi morajo računati s svojimi sredstvi in se ne smejo zaleteti v kupčije, ki bi jim onemogočale njihovo glavno delo, dajanje kreditov in izplačevanje zaupnega denarja (vlog). — V večjem obsegu in s sigurnejšim uspehom se bi dalo to vprašanje rešiti od posebnih, v ta namen ustanovljenih in z zadostnimi sredstvi podprtih zavodov, ki bi jim morale priskočiti na pomoč država in javne korporacije na ta način, da ali prevzamejo jamstva za kredite, ktere bi v to svrhu ti zavodi najeli, ali pa da jim dajo same dovolj denarnih sredstev na razpolago. — Ali se naj to velevažno in za naš obstoj nad vse pomembno vprašanje reši po enotnem načrtu z enotnim, močnim zavodom, ali pa razdeljeno po kronovinah, v katerih prebivamo, o tem naj razmišljajo voditelji naših denarnih zavodov ter naj prijavijo svoja mnenja. Čas hiti, in konec vojne nas ne sme dobiti nepripravljenih. — Letargično življenje tjavendan sedaj ni na mestu, marveč delati je treba za časa, da ne bo potem prepozno!

Delo za trgovino, obrt in industrijo.

Kar smo do sedaj poudarjali glede kmetijstva, velja v isti meri za našo obrt in industrijo. Tudi v tem pogledu treba že sedaj zbirati sredstva za oživljenje in okrepljenje trgovine in obrti po vojni. Mnogokatera obrtna stroka sedaj počiva. Posebno velja to o onih obrtih, ki niso prišle do sodelovanja pri vojnih dobavah. Ravno po našem ozemlju so imeli inozemci mnogo obrti in trgovine v svojih rokah. Opozorjam posebno na lesno industrijo in trgovino, v kateri so si italijanski podaniki osvojili tekom zadnjih desetletij premoč. Vlekli so iz naših gozdov ogromne dobičke, mi smo jim pa tlačanili. Bili smo njihovi mešetarji in priganjači, glavni dobiček so vtaknili v žep ti tujci. Ta tuja podjetja bo spraviti v domače roke. Dobiček iz naše zemlje naj ostane doma. Isto velja glede trgovine s poljskimi pridelki, glede vinske kupčije, glede rudokopov itd. Intenzivno delo v trgovini, obrti in industriji je po vojni bolj potrebno, kakor kdaj poprej.

Ugovor, da nam primanjkuje denarnih sredstev, ne velja. V naših denarnih zavodih je toliko kapitala, ki ga uporabljajo namesto nas tujci, da je že čas, da se spomnimo mi samo na to, kako bi ta kapital v naše namene plodonosno uporabljali. — Treba je le podjetnih in v svoji stroki izobraženih ljudi. — Tudi teh gotovo že imamo, samo podpreti jih je treba s sredstvi.

Ne pride mi na misel, da bi hotel zagovarjati brezmejno in drzno špekulativstvo. Po vsaki vojni se je špekulacija nenavadno razvila. Prinesla je navadno veliko nesrečo. Med resno in smotrno podjetnostjo, med povzdigo obrti, trgovine in industrije in med špekulativstvom, ki gleda na velike dobičke v kratkem času, brez truda in na stroške drugih, je veliki razloček. Naloga državne oblasti bo, da zastavi ves svoj vpliv in vso svojo moč v ta namen, da se po vojni brezplodna

špekulacija ne razvije in da se obvaruje splošnost in državo samo pred polomom. Naloga nas drugih, ki se brigamo za gospodarski razvoj v naših deželah, pa bodi ta, da porabimo razpoložljiva in odvisna denarna sredstva za okrepljenje in razširjenje našega celokupnega gospodarstva, posebno tudi naše trgovine, obrti in industrije!

Rajfajzenovke in Schultze-Delitzschevke.

Za naše kmetijske kreditne zavode je in bo tudi po vojni zadostna naloga ta, pomagati kmetijstvu. Vse ustroj teh zavodov, posebno rajfajzenovk je tak, da že po svoji naravi skoraj izključuje delo na polju obrti, trgovine in industrije. Če bodo ti naši zavodi le v svojem delokrogu zadostili svoji dolžnosti, bodo storili važno delo za naš obstanek.

Nekoliko drugačno se mi zdi stališče pri kreditnih zavodih v mestih in večjih trgih. Mislim na zadrage Schultze-Delitzschevega ustroja. Te zadrage razpolagajo z velikimi kapitali, imajo razmeroma velike rezervne zaklade. V manjšem obsegu so po inoju mnenju ti zavodi naravnost poklicani, da negujejo kredit za srednjeveliko trgovino in obrt. Storiijo to že danes, v večji meri naj storiijo to po vojni, seveda previdno, v okviru sredstev, ki jih smejo brez nevarnosti o ta namen uporabljati.

Naloga bank.

Posebno poklicane so pa za delovanje v trgovini, obrti in industriji banke. Te bi se naj — ako niso nalašč za zemljiški kredit ustanovljene — v pretežni meri bavile ravno s trgovskim in industrijskim kreditom. Izkušale naj bi potegniti denar, ki so ga naložile na zemljišča, zopet na sebe ter ga po vojni uporabljati v trgovini in industriji.

Prenovljenje in preosnova denarstva.

Prenovljenje in preosnova našega denarstva se zgodi najlože ravno sedaj. Na prvi hip se zdi ta izrek v tem vojnem času neumestem. Ako se pa pomisli, da je ravno sedaj mobilnost denarja jako velika in da mnogo denarnih zavodov ne ve, kako naložiti razpoložljiva sredstva, se bo zdelo morebiti umestno, izvesti predlagani preobrat v kreditnem poslovanju ravno sedaj pred koncem vojne. Tozadevno opozorjamo na brošuro »Nauki krize«, ki jo je izdala Zadruga Zveza kot 3. zvezek svoje »Gospodarske knjižnice«.

Obilica denarja. Zbiranje kapitalov.

Pri vseh denarnih zavodih, pri družinskih kreditnih zavodih, pri harnilnicah in bankah se opaža sedaj med vojno obilica razpoložljivih denarnih sredstev. Od kod ta prikazen? Izvira iz dejstva, da se sedaj vsako blago, namenjeno prometu, z lahkoto dobro proda in vnovči, novega blaga za nadomestilo se pa dobi le s težavo. Kmet proda z lahkoto pridelke in živino, nadomesti živino z nakupom le s težavo, torej mu denar ostane in gre v zavode, kolikor ga neuki ljudje ne shranjujejo brezplodno v skrinjah. Trgovec in obrtnik vnovčita za lep denar svoje blago in svoje izdelke, nabava nadomestnega blaga je težavna, mnogokrat nemogoča zaradi pomanjkanja ali nedostajanja sirovin, zaradi ustavljenosti industrij in prenehanja izdelovanja blaga. Namesto vrednosti v blagu je nastopila vrednost v denarju. Po vojni se bo ta proces obrnil v nasprotje. Denar pojde zopet v blago, trgovina, obrt, industrija in kmetijstvo bodo rabili ogromne vsote denarja.

Naloga naših kreditnih zavodov je za bodočnost jasno podana: Zbirati denar in ga držati razpoložljivega za čas po končani vojni. So težave pri nalaganju razpoložljivih denarnih sredstev, mnoge zadrage pri vlogah danes ne zaslužijo, ampak bodo imele vključ obilici denarja poslovno izgubo. Pomisliti je pa, da bo po vojni povpraševanje po kreditu jako veliko in da bo obrestna mera za kredite poskočila. Takrat se bo dalo to izgubo pokriti, pri čemer pa moram poudariti, da se bodo morale zadrage držati tudi po vojni zadržnega načela medsebojne pomoči ter se bodo morale ogibati vsakega pretiravanja pri obrestni meri. Visoka obrestna mera ima to dobro, da omejuje brezplodno brezmišelnost kreditno gospodarstvo, špekulacijo. Ima pa to slabo stran, da mnogokrat onemogočuje realne kredite ter preveč zavira gospodarski razvoj. Srednja pot bo tudi tukaj na mestu.

Naloga naših kreditnih zavodov je, potegniti sedaj na sebe kolikor največ denarja. Vloge naj ne gredo v tuje zavode, naj ostanejo doma, pripravljene za čas in za delo po vojni. Vsi vlagalci po vojni vsega denarja ne bodo dvignili, mnogo sedaj na novo nabranega denarja bo zavodom ostalo. In ta denar, ti resnični prihranki iz časa vojne naj služijo za gospo-

darsko delo po vojni, naj služijo naši gospodarski restavraciji, našemu gospodarskemu napredku.

Za slovensko šolstvo v našem Trstu.

Praga, 24. novembra 1915.

Zanimalo Vas bo, kako misli in piše češko časopisje o Trstu in o slovenskem šolstvu v njem.

Pod naslovom »Trst« objavlja tukajšnji ugledni časopis »Union« članek, ki v njem govori najprej o vojni Italije proti Avstriji s posebnim ozirom na Gorico in Trst (demoliranje Gorice in obmetavanje Trsta z bombami iz zrakoplovov). Potem omenja članek one izpremembe, ki je prišlo do njih po začetku vojne z Italijo zlasti na tržaški občinski upravi in v občinskem srednjem šolstvu.

Končno nadaljuje članek v »Union«: Za svojo pravico v šoli se oglašajo tudi tržaški Slovenci. Občina jim je v mestu odrekla vsak šolski pouk, in tako so se morali zateči k samopomoči. Njihova Ciril-Methodova družba vzdržuje v Trstu že leta privatne ljudske šole, v katere je letos vključ vojnemu stanju vpisanih 1806 otrok. Prvi razredi so prenapolnjeni in so to edine popolne slovenske ljudske šole v Trstu. Toda tržaški Slovenci zahtevajo za svoje otroke tudi srednješolske naobrazbe. Na prigovor od neke strani, ki ji je na čelu deželni glavar goriški, češ, da tržaški Slovenci morejo svoje otroke pošiljati v Ljubljano, odgovarja njih glasilo »Edinost« povsem pravilno, da tržaški Slovenci ne razumejo, čemu naj bi pošiljali svoje otroke v Ljubljano ter da se ne more zahtevati od njih, naj bi trpeli velike stroške takega pošiljanja v oddaljeno mesto, ko imajo njihovi someščani druge narodnosti svoje srednje šole v Trstu. Učne osebe za slovenske srednje šole so na razpolago, istotako prostori, ki stoje prazni. V Trstu samem je dovolj učiteljev za prvi razred, a za tretji in četrti razred jih je dobiti dovolj iz vsega Primorja. Zato odklanja tudi »Edinost« ta nasvet najodločneje in brani popolno pravico tržaških Slovencev, da se jim v njihovem bivališču samem dajo potrebne srednje šole in tudi moško učiteljske. Šolski zakon, ki določa enakopravnost vseh narodov, v Trstu še vedno ni aktiviran. Slednjic pa se mora vendar tudi v Trstu izpolniti določba državnega temeljnega zakona, ki odreja, da v deželah, kjer biva več narodnosti, morajo biti javni učni zavodi urejeni tako, da bo vsako teh plemen dobivalo potrebna sredstva za izobrazbo v svojem jeziku!

To so povsem pravilni zaključki. Naša želja je, da bi beseda meso postala vsaj po vojni!

Milan Pejnović,

PREDSJEDNIK HRVAT. PEDAGOŠKO-KNJIŽEVNOGA ZBORA U ZAGREBU.

Nema ga više! Nemila smrt otela nam ga jednoga dana na koncu prošloga mjeseca baš u osam sati jutru; dakle u vrijeme, kad se obično opremao u školu, gdje je najradije boravio i uživao svu sreću ovoga života. Sad se opremio u školu, u kojoj će vječno boraviti, i gdje ga ne će moriti nikakve brige ni boli.

Nema ga više! Ostavio nas je tužne i zalosne najmiliji drug i prijatelj, u koga je duša bila vedra i čista poput alema. Nema više poštenjaka, koji nigda ni pred kim nije ustuknuo, niti se igda ikomu umiljavao. Za istinu i uvjerenje svoje bio je spreman svaku želju pregorjeti i bol pretrpjeti.

Nema ga više! Izgubili smo zauvijek umnoga i savjesnog radnika našeg, koji je mnogim krasnim prinosom okitio list naš, te je bio ponos i dika naša. Tko će nam ga nadomjestiti; gdje ćemo mu premca naći! Nigda ga prežaliti ne možemo i ne ćemo. A sad ne preostaje drugo, nego da kliknemo dičnomu pokojniku:

Bog Ti platio! Slava Ti vječna!

»Napredak«.

Vojna in šola.

RAZNE ZANIMIVOSTI.

= Vojaško izvežbanje dalmatinske mladine. Na seji dalmatinskega deželnega šolskega sveta v Zadru 17. pret. mes. so sklenili uvesti v vseh ljudskih šolah, učiteljskih in srednjih šolah Dalmacije telovadbo in vojaško izvežbanje moške šolske mladine kot obvezni predmet. Vojaško bodo vežbali mladino vojaški instrukt-

torji, dokler ne dobe za to zadosti sposobnih civilnih učnih oseb. V Boki Kotorški je že uvedeno vojaško vežbanje in dosega ugodne in razveseljive rezultate.

Militarizacija nemške mladine. Nemški državni zbor, ki se snide ta teden, dobi tudi novo zakonsko predlogo o militarizaciji mladine. Za to stvar se jako trudi poslanec dr. Müller, ki predlaga: Vsem mladim Nemcem od 6., oziroma 7. leta pa do 16. leta je treba nuditi splošno telesno izvežbanje. Od 16. do 18. leta, oziroma do vstopa v vojaško službo je treba poleg splošne izobrazbe še posebnega vojaškega izvežbanja.

Novi znanstveni zakladi za Bolgarijo. Iz Sofije poročajo: Vseučiliška in narodna biblioteka belgrajska je postala bolgarska last. Srbi so svoje književne zaklade prenesli v Niš, a tam so jih Bolgari zaplenili in jih bodo odpeljali v notranjo Bolgarijo, da se okrepe s tem dragocenim materialom bolgarske knjižnice.

Za svetovni mir. Italijanski učitelji so sklenili na svojem kongresu v Peružiji, da črtajo iz šolskih čitank vse članke o vojnah. Slični predlog so sprejeli tudi francoski učitelji na svojem zborovanju v Amiensu. — Iz učiteljstva torej izhaja iniciativa za mir in bratstvo med ljudmi in narodi!

Književnost.

Koledar (Vestnik) XXX. šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za prestopno leto 1916. — Izdalo in založilo vodstvo. — Cena 1 K 30 vin. Preplačila se hvaležno sprejemajo. — Poleg običajne koledarske vsebine čitamo v tem zborniku več vrlo zanimivih spisov: Pesnik Simon Gregorčič in naša bramba, Tridesetletnica Družbe sv. Cirila in Metoda, Vojne in druge žrtve v vrstah D. C. M., Šolstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v vojnem času, Od severa naših pokrajin itd. — Vsi spisi so, kakor že rečeno, vrlo zanimivi, vredni pozornosti in čitanja. — Kakor vedno, je tudi letos vestnik o delovanju D. C. M., njenih šolskih zavodov in podružnic sestavljen jako vestno in pregledno, tako da lahko rečemo: ta knjiga je priča in zrcalo pravega narodnega delovanja in žrtvovanja! — Tudi mi kličemo z vodstvom vred: »Slovenci, poleg obilnih dolžnosti, ki vam jih nalaga patriotična dolžnost zaradi vojne, ne zabite Družbe sv. Cirila in Metoda, naše edine obrambne šolske družbe!« — Kdor koledar prejme, naj ga nihče ne vrne, ampak naj pošlje po priloženi položnici vsaj pristojni znesek! Tako prispevaj vsak svoj donesek za ohranitev našega naraščaja!

Glasbena Matica v Ljubljani priredi dne 7. in 8. decembra 1915 na čast spomenu padlim našim hrabrim vojakom v veliki dvorani hotela Union dva velika dobrodelna koncerta. Izvajalo se bo eno najlepših del svetovne glasbene literature, Mozartov »Requiem«.

Srednješolske vesti.

Ranjen je bil dne 10. novembra na laškem bojišču c. in kr. nadporočnik prof. dr. Fran Rostohar, ki smo o njega odlikovanju poročali zadnjič. Strel mu je predril jetra in ga opasno ranil, vendar ni posebne nevarnosti. Drugi strel mu je zdrobil na levem zapetju uro in ga le malo ranil. Zdravi se v »Leonišču« v Ljubljani.

Umril je v Ljubljani v starosti 81 let c. kr. šolski svetnik prof. Friderik Žakelj. Pokojnik je polnih 30 let služboval kot profesor klasičnih jezikov na 1. državni gimnaziji v Ljubljani. Odličnega učitelja in očetovsko dobrotnega vzgojevalca so njegovi mnogobrojni učenci ohranili v hvaležnem spomenu!

Z ljubljanske realke. Ker je bil profesor katehet na ljubljanski c. kr. višji realki, dr. Mih. Opeka, imenovani za c. kr. deželnega šolskega nadzornika, je prevzel njegove ure Ivan Tabaj, c. kr. profesor na državni gimnaziji v Gorici.

Iz srednješolske službe. Profesorja c. kr. višje realke v Gorici, dr. Ivan Gregorin in dr. Anton Papež, sta pridružena v službovanje na c. kr. višji realki v Ljubljani v šolskem letu 1915/16. — Začasni vodja goriške državne realke profesor Jakob Zupančič je pridružen v službovanje ljubljanski višji realki.

Srednješolci v Bosni in Hercegovini morajo odslej tudi izven šole nositi posebne čepice, oziroma fese, po katerih se spozna, kateri zavod obiskujejo.

Agitirajte za svoje glasilo!
Pridobivajte mu novih naročnikov!

Kranjske vesti.

MARIJA CEPUDROVA.

Dne 23. pret. mes. je umrla v deželni bolnici v Ljubljani tovarišica Marija Cepudrova, rojena Zalaznikova, učiteljica-voditeljica v Tunjicah v kamniškem okraju, stara 57 let. — Rojena leta 1857 v Ljubljani, je dovršila učiteljske študije 1. 1876., definitivno pa je bila nameščena 1. 1880. — Njen soprog Jakob je bil nadučitelj, sin Slavko učitelj — oboje sta šla počivati pred njo v ljubo domačo zemljo. — Tovarišica Cepudrova je v zvrhani meri okusila vse bridkosti učiteljskega stanu. Vzlic temu je zvesto, neumorno in požrtvovalno delovala v svojem poklicu kot učiteljica in mati. Ostavila je še 5 otrok. Njim bodi v tolažbo naše iskreno sočustvovanje, dobri mami in blagi učiteljici pa ostani trajen, ljub spomin!

—r— Padel je junaške smrti na južnem bojišču Ivo Toman, c. kr. rezervni poročnik, sin zaslužnega našega tovariša nadučitelja Janka Tomana in njegove gospe soproge Neže iz Moravč. Simpatični mladenič se je bojeval opetovano na severni fronti, kjer je bil dvakrat ranjen. Komaj je ozdravel, je hitel iznova v boj. Koncem oktobra je odšel s svojo četo na italijansko bojišče, kjer ga je 2. novembra smrtno nevarno zadel šrapnel. Umril je 10. pret. m. v bolnici v Gorici in je bil z vojaškimi častmi pokopan na goriškem pokopališču. Slava junaku! — Čislani rodovini, ki ji je kruta usoda tako nenadno iztrgala ljubljenco, naše najiskrenejše sožalje!

—r— Deželni odbor. Uršulinskemu samostanu v Ljubljani se dovoli za izdelovanje sadnih konserv za vojaške bolnice prispevek 1000 K. — Lichtenthurnovemu zavodu se dovoli od 1. novembra počeni do preklica mesečna draginjska podpora 480 K, za čas od 1. marca do 1. novembra t. l. pa pavšalni znesek 2000 K. — Šolskim sestram na Vrhniki se dovoli kot prispevek za nabavo premoga 358 K. — Prošnja ljubljanskih ljudskošolskih učiteljev, da naj se 50% stanarinska doklada, ki so je deležni doslej le nekateri učitelji, prizna tudi doslej prezrtim, se načeloma odkloni in istotako tudi prošnja nekaterih učiteljev-voditeljev za povišanje funkcijske doklade; pač pa bo deželni odbor pozdravil, ako ista občina ustreže dotičnikom iz lastnih sredstev.

—r— Iz ljudskošolske službe. Kot suplentinja na ljudski šoli v Dobručah je nameščena absolvirana učiteljica kandidatinja Stanislava Budnova, ker je odšel nadučitelj Ivan Franke v vojaško službo. Bivša suplentinja v Ratečah pri Škofji Loki Mihaela Kosmačeva je nameščena kot suplentinja na štirirazrednici v Grahovem. Absolvirana kandidatinja Marija Žigmanova je nameščena kot suplentinja na dvorazrednici v Vremu. Bivša suplentinja v Črneči vasi Valerija Zlindrova je nameščena kot suplentinja na štirirazrednici v Št. Jerneju, absolvirana kandidatinja Terezija Urbančičeva kot suplentinja v Travi, definitivna učiteljica Viljemina Repič-Leskovičeva je prevzela začasno vodstvo dvorazrednice na Uncu. — Suplentinja Hedvika Schweigerjeva je nameščena v Poljanah v novomeškem okr., ker je odšel učitelj Oton Zinnecker v vojaško službo, kandidatinja Marija Lončarjeva pa v Birčni vasi, ker je odšel nadučitelj Fran Hočvar v črnovojniško službo. Absolvirana učiteljska kandidatinja Marija Matkovičeva je pripuščena k brezplačni praksi na nemški deški ljudski šoli v Ljubljani, Cirila Golijeva pa na petrazredni dekliški ljudski šoli v Novem mestu. — Za suplentinjo v Ribnici sta nastavljeni absolvirani kandidatini Ivana Ambrožičeva in Valerija Trampuševa. Absolvirana učiteljska kandidatinja Ljudomila Celestinova je pripuščena k brezplačni praksi na šestirazrednici na Viču, Slava Vidmarjeva in Frančiška Hribnikova pa kot brezplačni suplentinji na troirazrednici na Karolinski zemlji. Interimistično vodstvo šole v Košani je poverjeno definitivni učiteljici Puppis-Stuchlyjevi, ker je učitelj Maks Jovan odšel v vojaško službo. Za provizorično učiteljico v Kopanju je imenovana učiteljska kandidatinja Marija Prezljeva, na ljudski šoli na Raki je nameščena učiteljica Stefanija Jermanova. — Ces. kr. mestni šolski svet v Ljubljani je izpršano učiteljico Danielem Kališevo nastavil za suplentinjo na osemrazredni slovenski dekliški ljudski šoli pri sv. Jakobu v Ljubljani. — C. kr. okr. šolski svet v Postojni na mesto zaradi boleznih na dopustu se nahajajoče učiteljice Lucije Trampuševe nastavil absolvirano učiteljsko kandidatnjo Cecilijo Divjakovo kot suplentinjo na ljudski šoli v Vrbovem. — C. kr. šolski svet v Postojni je bivšo suplentinjo v Lo-

zicah Alojzijo Trampuševu imenoval za provizorno učiteljico in poizkusno kandidatnjo Dorotejo Bratovževu za suplentinjo na ljudski šoli v Vipavi. — C. kr. deželni šolski svet je vzel na znanje imenovanje suplentinje Marije Krainerjeve za brezplačno kandidatnjo na petrazredni deški ljudski šoli v Kočevju.

—r— Umril je dne 20. pret. mes. v Knežaku g. Juraj Česnik, bivši trgovec, zastopnik banke »Slavije« itd., v visoki starosti 80 let, oče našega tovariša Dragotina Česnika. Vrl mož se je poslovil od tega burnega življenja. Blag mu spomin! Tovarišu Česniku naše iskreno sožalje!

—r— Zbiranje spominov na vojno po centrali »Domovinsko varstvo na Kranjskem«. Po vzorcu drugih kronovin je centrala za »Domovinsko varstvo na Kranjskem« sklenila napraviti obsežno zbirko različnih spominov na našo junaško armado ob Soči. Iz te zbirke naj nastanejo male spominke zgradbe na Bledu, v Bohinjski Bistrici in v Ljubljani. Za zbirko v Ljubljani se uvažuje tudi projekt postaviti jo na ljubljanski grad, kjer bi še poznim rodovom oznanjala slavo nedosežnega junaštva naše armade. Centrala za »Domovinsko varstvo« namerava tudi tekom prihodnjega leta izdati posebne knjige o domovinskih spomenikih Ljubljane in ostale Kranjske, kakor nahajamo take knjige že povsod v drugih kulturnih deželah. Ta centrala se je ustanovila leta 1913, kot deželni zavod, ter se je ravnateljstvo, ki mu načeluje znanj zgodovinar, stolni kanonik dr. Gruden, dosedaj pečalo v prvi vrsti s sestavo podrobnega programa, z zbiranjem gradiva in založitvijo potrebnega fonda, tako da bo v kratkem moglo razviti svoje plodonosno delovanje. — Pri tem zbiranju odpade tudi našim šolam in učiteljstvu lepa naloga.

—r— Ranjen je bil na tirolski fronti enoletni prostovoljec, slušatelj tehniške visoke šole, četovodja Vladimir Šubic, sin ravnatelja ljubljanske državne obrtne šole in vladnega komisarja obrtnih-nadaljevalnih šol.

—r— Štiridesetletni službeni jubilej je praznoval dne 19. novembra ljubljanski učitelj tovariš Juraj Režek. Mestno učiteljstvo mu je priredilo ob tej priliki časten večer, ki se ga je udeležilo nad 40 ljubljanskih učiteljev in učiteljic obeh strank. Pokazala se je zopet tista lepa sloga, ki je vladala svoj čas med ljubljanskim učiteljstvom. Vrsto napitnic je otvoril nadučitelj tovariš Jakob Dimnik, ki je slavil slavljenco kot mladino ljuba, prijatelja staršev šolske mladine, vestnega učitelja in vzornega tovariša. Vrstila se je potem napitnica za napitnico, pevci in pevke so nas pa zabavali z lepim petjem; med pevkami se je posebno odlikovala solistinja gdč. Jelica Sadarjeva. Bil je to res lep večer sloge in edinosti med ljubljanskim učiteljstvom. — Tovarišu Režku ob njegovem 40letnem službenem jubileju iskreno čestitamo! Naj nam oškane naš Juraj na duši in telesu čil in krepak — kakor je danes — še mnogo let! Zaupanje, spoštovanje in ljubezen tovarišev mu bodi ob tem jubileju najlepše odlikovanje! Ponosni smo na tega kremenito značajnega moža!

—r— Izkaz daril, ki so došla od 1. do 31. oktobra nabiralnici daril v naravi pri c. kr. deželni vladi. Iz Ljubljane: Mestna slovenska dekliška šola 6 blazin; dekliška šola v Lichtenthurnovem zavodu 35 parov nogavic; mestna nemška dekliška šola 3 pare nogavic, 8 blazin. Izven Ljubljane: Dekliška šola v Kranju 3 pare palčnikov, 13 parov nogavic; šolsko vodstvo v Št. Vidu pri Ljubljani 9 spodnjih hlač, 10 spodnjih jopic, 141 parov črevljar, 64 robcev; šolsko vodstvo na Slapu pri Vipavi 19 srajc.

—r— Avstrijski državljani sta postali Gusta Cimolinjeva, učiteljica otroškega vrta, in Vida Cimolinjeva, gojenka IV. letnika učiteljskega v Ljubljani.

—r— Odlikovanje. Stotnik v generalnem štabu Anton Lokar, sin nadučitelja v pok. tovariša Ivana Lokarja, je dobil vojaški zaslužni križec 3. razreda za vojno dekoracijo. Odlikovani je vrlga očeta vrl sin že drugič. Čestitamo obema!

—r— Z Jesenic poročajo: Učitelj Lev Pibovec je aranziral velik srečolov, ki je prinesel »Rdečemu križu«, oziroma ranjencem na Bledu 260 kron. — Imenovani je izročil 900 cigaret ranjencem na Bledu in 7 kron »Rdečemu križu« na Jesenicah, kar se je zaslužilo pri pečenju kostanja, kjer sta sodelovali deklici Hahmova in Tratnikova.

Štajerske vesti.

—š— Štajerski deželni šolski svet je na seji dne 13. pret. m. postavil v stalni

pokoj nadučitelja v Vurbergu Franca hra in učiteljico v Št. Jurju ob Južni železnici Emilijo Jelovškovo, v začasni 1. koji pa učiteljico pri Sv. Lovrencu v S. venskih gorah Albino Runovčevu.

—š— 124.000 K dijaških ustanov. Mariboru je umrl znani slovenski rod ljub. zdravnik dr. Feliks Ferk. Njegov prva skrb je veljala vedno stradajoč slovenskemu dijaštvu, slovenski učeči mladini. Zato je imel vedno odprte in r. dodarne roke, podpiral je dijaške kuhinje, dajal sam hrano najubožnejšim, pomagal gmotno mnogim, da so mogli svoje študije dokončati. Najbolj pa se kaže ta njegov velika in sveta ljubezen do slovenske učeče se mladine sedaj, po njegovi smrti zakaj zapustil je veliki del svojega imetja slovenski učeči se mladini. Ta vsota, ki se naj uporabi vbodoče v pomoč slovenskemu dijaštvu, znaša 124.000 kron. K. likim bo s tem dana prilika, končati svoj študije, ne da bi jih iz dneva v dan uničevala skrb, kje vzeti košček kruha. Kako je bil tih, a velik in plemenit v življenju tako velikega in plemenitega se je pokažal še v smrti. Blag mu bodi spomin!

—š— Odlikovanje. Stotnik Franz Zwirn 26. domobranskega pešpolka je dobil vojaški zaslužni križec 3. razreda za vojno dekoracijo. Odlikovani stotnik je bil prej učitelj.

—š— Odlikovanje. Zaradi hrabrosti pred sovražnikom je bil na južnozpadnem bojišču odlikovan okrajni pomožni učitelj za mariborsko okolico, rezervni kadet tovariš Maks Vihar, s srebrno hrabrostno kolajno 2. razreda ter obenem imenovan za praporščaka. Čestitamo!

—š— Promoviran je bil za doktorja filozofije dne 13. novembra t. l. na c. kr. Karel-Frančevem vseučilišču v Gradcu g. Pavel Strmšek, c. kr. gimn. suplent v Mostu na Češkem, vrl sin našega nezabnega tovariša Vekoslava Strmška. Mlademu doktorju iskreno čestitamo!

—š— Za italijanske begunske otroke v Gradcu je poskrbljeno v šolskem oziru prav dobro. V hiši št. 7 Schönauasse imajo svojo ljudsko in meščansko šolo in srednješolski tečaj; v te šole hodi nad 200 otrok, dečkov in deklic. Ljudsko šolo vodi profesor vevrouka don Valoni. Franciškanški konvent je dal za otroke na razpolago prostore za pomožni pouk. Pripravljajo ustanovitve konvikta za otroke. Prišel se je pouk v tečaju za rezbarska dela.

—š— Iz Maribora nam poročajo: Odlikovan je bil poročnik Oton Horvatek, sin lani umrlega deželnega poslanca in učitelja Alberta Horvatka, s »Signum laudis«.

—š— Na deželni kmetijski šoli v Šent Jurju ob Južni železnici se v tem šolskem letu zaradi končnega odloka deželne odbora ne bo začelo s poukom, ker ostanejo prostori še nadalje na razpolago »Rdečemu križu« za vojaške rekonvalescente.

—š— Poročil se je v Mariboru učitelj, poročnik v rezervi J. Mejevšek z učiteljico Ljubo Vertnikovo. — Iskreno čestitamo!

—š— Iz Maribora poročajo: Ravnatelj deželne ženskega učiteljskega Franca Frisch je pomaknjen v šesti činovni razr.

—š— Pouk, kako se zelenjava na strokovnjaški način ohrani čez zimo. C. kr. namestništvo v Gradcu je izdalo poleg brošure, kako se shrani zelenjava, kako uporablja v domačem gospodinjstvu sadje ter kako se strokovnjaško shrani čez zimo zelenjava, sadje in krompir ter kako se prideluje zgodnja zelenjad, tudi poučilo, kako se strokovnjaško shrani čez zimo zelenjava, sadje in krompir ter kako se izdeluje kisl zelje. — Interesirane kroge na to brošurico posebno opozarjamo. Publikacija se dobiva pri graškem namestništvu; 100 izvodov velja 9 kron. Ker so se zgoraj navedene brošurice izkazale kot jako praktične, so se s to zadnjo sešile v skupen zvezek, ki stane 40 vinarjev, s poštnino 50 vinarjev. Kdor jih naroči 100, jih dobi poštnine prosto.

Goriške vesti.

—g— Iz šolske službe. V Batujah na Vipavskem službuje nadučitelj Ivan Kunc in učiteljica Rezika Pipanova iz Ročinja. Prejšnji nadučitelj je pri vojaki in učiteljica na dopustu.

—g— Šole so se začele po vsej goriški vipavski dolini deloma prej, deloma kasneje. Učitelje, ki so bili vpoklicani, namodestujejo učitelji iz krajev, kjer ni šole, ali pa učiteljice. Kjer so šole ob cesti, so se otroci privadili, da hodijo vedno ob levi strani.

—g— Gorico je ogenj italijanskega morilnega in uničevalnega orožja razdeljal in požgal. Naše krasne šolske stavbe,